

An Evaluation of the Impact of Cyberspace on the Psychological Security of its Users (with the Emphasis on the Students' Community)

Ali Karimzadeh¹ | Vahid Reza Ebrahimi²

Research Paper

Received:
19 April 2022
Revised:
30 April 2022
Accepted:
2 June 2022
Published:
20 June 2022
P.P: 109-131

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5285

Abstract

Security in cyberspace is the function of two key elements: human and cyberspace. The actions and interactions of these two factors lead to the creation of a threatening environment that constitutes a wide variety of dimensions in the field of security. Meanwhile, dealing with the issues related to culture in cyberspace has a key role in raising public awareness and enhancing psychological security in the community. Hence, the present study has been conducted to examine the impact of cyberspace on the psychological security of college students as an important and influential stratum in the society. The research sample included 149 students from Islamic Azad University and the instruments were the Maslow psychological security questionnaire and a researcher-made questionnaire. The utilized statistical analyses were one-sample t-test, analysis of variance and histograms which were conducted using the SPSS software. Based on the results, the political, economic, cultural and psychological dimensions of cyberspace impact on psychological security.

Keywords: Cyberspace, Psychological Security, Culture, the Internet.

1. Assistant Professor of Imam Hussein University, Tehran, Iran.
2. Corresponding Author, MA in Strategic Information.

Karimzadeali77@gmail.com

Cite this Paper: Karimzadeh, A & Ebrahimi, V.R. (2022). An Evaluation of the Impact of Cyberspace on the Psychological Security of its Users (with the Emphasis on the Students' Community). *Crisis Management and Emergency Situations*, 14(1), 109–131.

دانشگاه جامع امام حسین (ع)
۱۳۶۵

۱

سال چهاردهم
بهار ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۲/۱۰

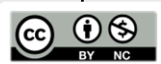
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۳۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۳/۱۳

صص: ۱۳۱-۱۰۹

شابا چاپی: ۲۵۶۴-۲۰۰۸

الکترونیکی: ۵۲۸۵-۲۶۴۵

بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

علی کریمزاده^۱ | وحیدرضا ابراهیمی^۲

چکیده

امنیت در فضای سایبری تابع دو عنصر کلیدی انسان و فضای سایبر است. کنش و تعامل کنشگران این دو عامل، موجب شکل‌گیری فضای تهدیدزایی شده که ابعاد گسترده و متنوعی را در حوزه امنیت شکل می‌دهد. در این میان پرداختن به موضوعات مربوط به فرهنگ در فضای سایبری نقشی اساسی در افزایش آگاهی‌های عموم مردم و بالا بردن امنیت روانی در جامعه دارد. مقاله حاضر به منظور بررسی تأثیر فضای سایبری بر امنیت روانی دانشجویان به‌عنوان قشری مهم و تأثیرگذار در جامعه انجام گرفت. نمونه آماری این پژوهش که به روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه امنیت روانی مازلو و پرسشنامه‌ای محقق ساخته انجام گرفت، ۱۴۹ نفر از دانشجویان این دانشگاه را تشکیل می‌داد. به‌منظور پاسخگویی به سؤال‌های پژوهش داده‌های حاصل از تحقیق بر اساس روش توصیفی پیمایشی و به کمک نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آزمون‌های t تک نمونه و آنالیز واریانس و نمودارهای هیستوگرام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بر اساس نتیجه تجزیه و تحلیل یافته‌ها ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، امنیتی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد.

کلیدواژه‌ها: فضای سایبری؛ امنیت روانی؛ فرهنگ؛ اینترنت.

۱. نویسنده مسئول: استادیار، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

.Karimzadeali77@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد اطلاعات استراتژیک

استناد: کریم زاده، علی و ابراهیمی، وحید رضا. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان). فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری، ۱(۱)۱۴، ۱۰۹-۱۳۱.

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسندگان

مقدمه

تأمین امنیت در همه ابعاد آن، به‌ویژه امنیت روانی و آرامش جمعی، مهم‌ترین وظیفه و مسئولیت دولت‌ها و خواسته ملت‌ها و جوامع به‌شمار می‌رود (گروسی، ۱۳۸۵: ۲۳). بعضی از مهم‌ترین گزاره‌هایی که در فضای سایبر، تهدیدی را بر زندگی بشر تحمیل کرده است تأثیرات فرهنگی هستند که برخی عبارت‌اند از رواج «تفرد» و کاهش شدید روحیه مسئولیت‌پذیری در بین جوانان، کم‌رنگ شدن ارزش‌های مرفقی، تضعیف فرهنگ‌های کم‌حضور، تضعیف اعتقادات و گسترش شبهات فکری، رواج سطحی‌نگری فکری، گسترش اباحه‌گری عملی، گسترش محصولات فرهنگی فرهنگ‌های منحط (به‌ویژه فرهنگ غربی) و... در اینجا است که نقش نهادهای فرهنگی احساس می‌شود. (حسن بیگی، ۱۳۸۴: ۳۹).

با توجه به اهمیت امنیت در فضای سایبری و تأثیر آن در جامعه از یک‌طرف و نقش سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی در برقراری امنیت روانی و سالم‌سازی فضای فرهنگی جامعه از سوی دیگر، این تحقیق بر آن است که تأثیر فضای سایبری بر امنیت روانی به‌خصوص از بعد فرهنگی آن را در یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین اقشار جامعه یعنی دانشجویان مورد مطالعه و کنکاش قرار دهد؛ لذا از این حیث دارای ضرورت و اهمیت می‌باشد. بر این اساس هدف اصلی این تحقیق بررسی تأثیرات ابعاد مختلف فضای سایبر، به‌ویژه بعد فرهنگی، بر امنیت روانی کاربران می‌باشد.

تعاریف و مبانی نظری

فضای سایبری

فضایی مجازی است که از ترکیب صدها هزار رایانه تحت شبکه‌های ارتباطی به وجود می‌آید. در این فضای مجازی، سامانه‌های بسیاری به وجود آمده و با تعامل با یکدیگر عمل می‌نمایند. اینترنت به‌عنوان بزرگ‌ترین شبکه در فضای سایبر می‌باشد. امروزه اکثر زیرساخت‌های کشورها در قالب این فضا تعریف می‌شوند. به عبارتی فضای سایبر در معنا به مجموعه‌هایی از ارتباطات درونی انسان‌ها از طریق کامپیوتر و وسایل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می‌شود (بل، ۱۳۸۹: ۲۶-۲۵).

فرهنگ

فرهنگ در لغت به معنای ادب، دانش، علم، معرفت است (معین، ۱۳۶۲: ۲۵۳۸) و در فرهنگ دهخدا هم به معنای «علم و دانش، ادب، عقل و خرد و در کل به مجموعه آداب و رسوم و باورهای یک قوم از حیث نژاد و دین و امور اجتماعی» (دهخدا، ۱۳۸۵: ۲۱۱۷) گفته می‌شود. فرهنگ را اصطلاحاً می‌توان به عنوان مجموعه ویژگی‌های رفتاری و عقیدتی اکتسابی یک جامعه خاص تعریف کرد (کوئن، ۱۳۸۶: ۳۹). نکته اصلی و مهم تعریف اکتسابی بودن است که فرهنگ را از رفتاری که نتیجه وراثت زیست‌شناختی است، متمایز می‌کند؛ لذا وقتی جامعه‌شناسان از فرهنگ سخن می‌گویند، منظورشان آن دسته از جنبه‌های رفتاری جامعه‌های انسانی است که آموختنی هستند نه آن‌هایی که به صورت ژنتیکی به ارث می‌رسند. فرهنگ جامعه هم شامل جنبه‌های نامحسوس مانند عقاید، اندیشه‌ها و ارزش‌هایی که محتوای فرهنگ را می‌سازند و هم جنبه‌های محسوس و ملموس است مانند اشیاء، نمادها یا فناوری که باز نمود محتوای یاد شده است (گیدنز، ۱۳۹۳: ۳۵).

امنیت روانی

بوزان امنیت روانی را رهایی نسبی از تهدیدات زیان‌بخش نامیده است (بوزان و ویور، ۱۳۸۸). مقام معظم رهبری به موضوع امنیت به خصوص امنیت روانی در جامعه یک نگاه جامع و ویژه دارند، به طوری که در سال‌های متمادی در بیاناتشان، زوایای این مسئله اساسی را مورد بررسی قرار داده‌اند: «ملت‌های منطقه بر این اعتقادند که برخورداری از امنیت روانی، عدالت، پیشرفت و شکوفایی جز در سایه شریعت اسلامی به دست نخواهد آمد» (بیانات در نخستین اجلاس بیداری اسلامی، ۶/۱۲/۱۳۹۰). همچنین می‌فرمایند: «یکی از حقوق اساسی مهم مردم این است که در آرامش روانی و در امنیت روانی زندگی کنند؛ در کشور امنیت اخلاقی برقرار باشد». (بیانات در دیدار مردم آذربایجان با رهبر انقلاب، ۲۸/۱۱/۱۳۹۱). همان‌طور که در بیانات ایشان ملاحظه شد توجه به معنویات در سایه شریعت اسلام مهم‌ترین عامل ایجاد امنیت روانی در بین انسان‌هاست. در این مقاله با توجه با اینکه همه فرهنگ‌ها به‌طور پیوسته در حال تغییرند و این تغییرات، امروزه، هم سریع‌تر و هم عمیق‌تر از گذشته شده‌اند و از آنجائی که اینترنت به عنوان یکی از مظاهر

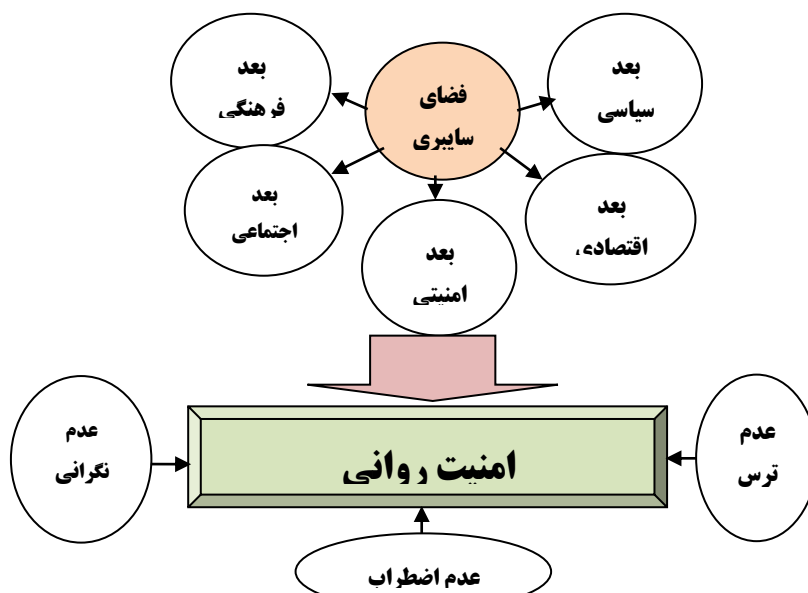
■ بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

بارز تکنولوژی های نوین ارتباطی که در طی سال های اخیر رشد چشمگیری داشته، تأثیر بسیار مهمی بر ساختار اجتماعی و فرهنگی جوامع امروزی داشته است و در ادامه تأثیرات مهم خود تمامی ابعاد فرهنگی، امنیتی، سیاسی، اقتصادی و... را در برمی گیرد؛ لذا آنچه از مفهوم عملیاتی فرهنگ در این پژوهش مدنظر است مربوط به تغییرات فرهنگی ناشی از رسانه های جدید (اینترنتی) و جهانی شدن اطلاعات است. زیرا امروزه اینترنت گستره فرهنگ سازی و فرهنگ پذیری را بیش از هر زمان دیگری وسعت بخشیده است. این تغییرات که در ابعاد مختلف شخصی و اجتماعی افراد جامعه به خصوص در قشر دانشجو به وقوع می پیوندد در امنیت روانی جامعه نیز تأثیر خواهد داشت.

امنیت روانی هم یعنی داشتن روح و روانی آرام و به دور از ترس که در این صورت، زندگی آدمی گوارا و دلپذیر خواهد شد، پس نشاط و آرامش از آن کسی است که به امنیت و اطمینان نفس می رسد؛ بنابراین در این مقاله آرامش ذهنی و عدم نگرانی در ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی به عنوان امنیت روانی تعریف می شود. مقام معظم رهبری به موضوع امنیت به خصوص امنیت روانی در جامعه یک نگاه جامع و ویژه دارند به طوری که در سال هایتمادی در بیاناتشان، زوایای این مسئله اساسی را مورد بررسی قرار داده اند. ایشان آن قدر به موضوع امنیت روانی اهتمام داشته اند تا جایی که به ریزترین جنبه ها و مقوله های این موضوع اشاره و تقریباً هیچ مطلبی را در این خصوص فروگذار ننموده اند. این مطلب نشان می دهد که در بین انواع امنیت، موضوع امنیت روانی از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

مدل مفهومی

فضای سایبری در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی بروز و ظهور یافته است و در این ابعاد می تواند اثرات مختلفی داشته باشد. با توجه به اینکه امنیت روانی داشتن آرامش و عدم اضطراب و ترس می باشد، لذا تأثیر فضای سایبری در ابعاد مختلف بر امنیت روانی با مدل ذیل ارائه می گردد.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به‌عنوان بزرگ‌ترین واحد دانشگاهی دانشگاه آزاد شهر تهران می‌باشد؛ که از این تعداد ۱۴۹ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و با استفاده از جدول مورگان جهت انجام پژوهش انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از طریق نرم‌افزار SPSS صورت می‌پذیرد.

در تحقیق حاضر برای تعیین پایایی متغیرهای تحقیق با محاسبه درونی سؤالات از روش آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. با توزیع ۱۴۹ عدد پرسشنامه بین حجم نمونه، و با استفاده از نرم‌افزار SPSS، پایایی ۰/۷۰۱ به دست آمده که قابل قبول است.

جدول ۱. پایایی (قابلیت اعتماد) متغیرهای تحقیق

نام متغیر	تعداد سؤال	مقدار آلفا
ابعاد تأثیرگذار بر امنیت روانی	۱۱ سؤال	۰/۸۷۷
کل	۱۷ سؤال	۰/۷۰۱

تجزیه و تحلیل

اطلاعات توصیفی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه این پژوهش، از نظر سن، تحصیلات، رشته تحصیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

آمار تحلیلی (استنباطی)

سؤال: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

جدول ۲. گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

گویه‌های بعد فرهنگی	هیچ		خیلی کم		کم		تا حدودی		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
به‌طور کلی تاکنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟	۱۳	۸/۷	۲۶	۱۷/۴	۱۸	۱۲/۱	۶۱	۴۰/۹	۲۴	۱۶/۱	۷	۴/۷

نشریه مدیریت بحران در وضعیت‌های اضطراری

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گروه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۶	۹	۱۵/۴	۲۳	۲۹/۵	۴۴	۲۲/۸	۳۴	۱۸/۸	۲۸	۷/۴	۱۱	تاکنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشاریافته در فضای سایر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟

بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱/۳	۲	۱/۱۴	۱۷	۲۹/۵	۴۴	۱۸/۱	۲۷	۲۳/۵	۳۵	۱۶/۱	۲۴	تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟

نشریه مدیریت بحران در وضعیت‌های اضطراری

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱/۳	۲	۱۰/۱	۱۵	۱۸/۱	۲۷	۲۰/۱	۳۰	۲۰/۸	۳۱	۲۹/۵	۴۴	تاکنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۳/۴	۵	۱۲/۱	۱۸	۲۲/۱	۳۳	۲۱/۵	۳۱	۲۲/۸	۳۴	۱۸/۱	۲۷	تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟

■ بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گروه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵/۴	۸	۱۸/۸	۲۸	۲۵/۵	۳۸	۱۷/۴	۲۶	۲۲/۱	۳۳	۱۰/۷	۱۶	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و اضطراب شما شده است؟

جدول ۳. شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص
۵	حداکثر	۰/۸۵۹۵	انحراف معیار	۲/۳۰۶۵	میانگین
۱۴۹	تعداد	۴/۰۰	دامنه تغییر	۲/۳۳۳۳	میانه
		۱/۰۰	حداقل	۳/۰۰	نما

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۲/۳۱ است، که با توجه به دامنه تغییر ۴ و حداقل ۱ و حداکثر ۵ این میانگین از میانگین متوسط ۲/۵ پایین‌تر است؛ یعنی پاسخگویان تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی را از حد متوسط پایین‌تر ارزیابی کرده‌اند.

آزمون فریدمن نشان می‌دهد بین رتبه شاخص‌های تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی تفاوت وجود ندارد.

جدول ۴. رتبه‌بندی شاخص‌های بعد فرهنگی بر اساس آزمون فریدمن

تعداد	۱۴۹
آمار کای اسکوئر	۶۶/۳۸۱
درجه آزادی	۵
معنی‌داری	۰/۰۰۰

آمار تحلیلی (استنباطی)

سؤال فرعی اول: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

جدول ۵. گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

گویه‌های بعد فرهنگی	هیچ		خیلی کم		کم		تا حدودی		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
به‌طور کلی تاکنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟	۱۳	۸/۷	۲۶	۱۷/۴	۱۸	۱۲/۱	۶۱	۴۰/۹	۲۴	۱۶/۱	۷	۴/۷

بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۶	۹	۱۵/۴	۲۳	۲۹/۵	۴۴	۲۲/۸	۳۴	۱۸/۸	۲۸	۷/۴	۱۱	تاکنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشاریافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟

نشریه مدیریت بحران در وضعیت‌های اضطراری

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱/۳	۲	۱۱/۴	۱۷	۲۹/۵	۴۴	۱۸/۱	۲۷	۲۳/۵	۳۵	۱۶/۱	۲۴	تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟

بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

گویه‌های بعد فرهنگی	هیچ		خیلی کم		کم		تا حدودی		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
تاکنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟	۴۴	۲۹/۵	۳۱	۲۰/۸	۳۰	۲۰/۱	۲۷	۱۸/۱	۱۵	۱۰/۱	۲	۱/۳
تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟	۲۷	۱۸/۱	۳۴	۲۲/۸	۳۱	۲۱/۵	۳۳	۲۲/۱	۱۸	۱۲/۱	۵	۳/۴

نشریه مدیریت بحران در وضعیت‌های اضطراری

خیلی زیاد		زیاد		تا حدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵/۴	۸	۱۸/۸	۲۸	۲۵/۵	۳۸	۱۷/۴	۲۶	۲۲/۱	۳۳	۱۰/۷	۱۶	تاکنون به چه میزان خیر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و اضطراب شما شده است؟

■ بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

جدول ۶. گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

میانگین	واریانس	ابعاد فرهنگی
۲/۶۱	۱/۳۷۴	به‌طورکلی تاکنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟
۲/۵۲	۱/۴۵۴	تاکنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشاریافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۲/۱۷	۱/۲۴۹	تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۱/۹۲	۱/۲۱۰	تاکنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۲/۱۵	۱/۴۰۲	تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۲/۴۶	۱/۶۱۵	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا اضطراب شما شده است؟

جدول ۷. شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار
میانگین	۲/۳۰۶۵	انحراف معیار	۰/۸۵۹۵	حداکثر	۵
میانه	۲/۳۳۳۳	دامنه تغییر	۴/۰۰	تعداد	۱۴۹
نما	۳/۰۰	حداقل	۱/۰۰		

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۲/۳۱ است، که با توجه به دامنه تغییر ۴ و حداقل ۱ و حداکثر ۵ این میانگین از میانگین متوسط ۲/۵ پایین‌تر است؛ یعنی پاسخ‌گویان تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی را از حد متوسط پایین‌تر ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۸. مربوط به رتبه میانگین ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

رتبه میانگین	بعد فرهنگی
۳/۹۶	به‌طورکلی تاکنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟
۳/۸۷	تاکنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشاریافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۳/۸۱	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا اضطراب شما شده است؟
۳/۲۹	تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۳/۲۷	تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۲/۸۱	تاکنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟

جمع‌بندی و پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق جامعه آماری موردنظر این پژوهش را ۱۴۹ نفر از دانشجویان واحد علوم و تحقیقات را تشکیل می‌داد، که با توجه به محدودیت جامعه آماری، نمونه آماری برابر جامعه آماری انتخاب شد تا از نظر عملیات آماری معنی‌دار و پذیرفتنی باشد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، داده‌های آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS موردبررسی قرار گرفت. به‌منظور سازمان‌دادن، خلاصه کردن، طبقه‌بندی نمرات خام از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، درصدها، انحراف استاندارد و جداول) استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

نتایج بررسی توصیفی مربوط به سن دانشجویان نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی بیشترین درصد مربوط به گروه سنی ۲۳-۱۸ سال با ۴۴/۹ درصد و کمترین مربوط به گروه سنی بالای ۴۰ سال با ۱۰/۷ درصد می‌باشد.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به وضعیت جنسیتشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی تعداد ۹۰ نفر (۶۰/۴ درصد) خانم و ۵۷ نفر (۳۸/۳ درصد) آقایان بودند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به وضعیت تأهلشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی تعداد ۵۲ نفر (۳۴/۹ درصد) متأهل و ۹۵ نفر (۶۳/۸ درصد) مجرد بودند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به مقاطع تحصیلی دانشجویان نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر، ۴۴/۳ درصد دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۴۰/۹ درصد دارای مدرک تحصیلی فوق‌لیسانس و ۱۳/۴ درصد دارای مدرک دکتری می‌باشند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به گروه‌های تحصیلی نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۵۵/۷ درصد در گروه علوم انسانی، ۵۵/۷ درصد در گروه علوم پزشکی، ۱۲/۱ درصد در گروه علوم پایه و ۲۸/۲ درصد در گروه فنی و مهندسی و ۲/۷ درصد در گرایش هنر سابقه دارند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به عضویت در تشکل‌های دانشجویی نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۷۸/۵ درصد عضو هیچ تشکل دانشجویی نیستیم، ۸/۱ درصد تشکل بسیج، ۳/۴ علمی، ۲/۷ درصد تشکل‌های مستقل می‌باشند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به واحدهای دانشگاهی نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۱۸/۸۶ درصد واحد تهران مرکز، ۲۰/۸ درصد تهران شمال، ۵۹/۱ درصد واحد علوم و تحقیقات می‌باشند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به مدت‌زمان استفاده از اینترنت در روز نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۳۲/۲ درصد بیش از ۴ ساعت، ۲۳/۵ درصد بین ۳ تا ۴ ساعت، ۲۷/۵ درصد بین ۱ تا ۲ ساعت و ۷/۴ درصد کمتر از ۱ ساعت در روز از اینترنت استفاده می‌کردند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به سایت‌های مورداستفاده در اینترنت نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۱۴/۸ درصد سایت‌های خبری، ۳۱/۵ درصد سایت‌های سرگرمی و تفریحی، ۱۷/۴ درصد سایت‌های علمی و ۱۲/۱ سایت‌های نرم‌افزار و دانلود استفاده می‌کردند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به مدت‌زمان استفاده از اینترنت به سال نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۵۱ درصد بیش از ۵ سال، ۲۶/۲ درصد بین ۳ تا ۵ سال، ۱۳/۴ درصد تا دو سال و ۳/۴ درصد کمتر از ۱ سال از اینترنت استفاده می‌کردند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط موضوعات پراهمیت بازدید شده در اینترنت نشان می‌دهد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، ۸/۱ درصد موضوعات سیاسی، ۲۶/۸ درصد اجتماعی و فرهنگی، ۴ درصد اقتصادی و ۲۸/۹ درصد موضوعات علمی را در اینترنت بازدید کرده‌اند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به عضویت در شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دهد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، در شبکه‌های اجتماعی شبکه‌های داخلی ۴۲/۳ درصد، شبکه‌های اجتماعی خارجی ۳۶/۲ درصد، هم داخلی و خارجی ۱۰/۷ درصد و عدم عضویت در شبکه‌های اجتماعی ۹/۴ درصد عضویت داشته‌اند.

نتایج بررسی توصیفی مربوط به محل استفاده از اینترنت نشان داد که از مجموع ۱۴۹ نفر از نمونه تحت بررسی دانشجویان، بیش از ۷۱/۸ درصد پاسخ‌گویان در منزل و ۸/۷ درصد در محل کار و ۳/۴ درصد در کافی‌نت و ۲ درصد در دانشگاه و بقیه به‌صورت ترکیبی در چند محل از اینترنت استفاده نموده بودند.

یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها

پس از جمع‌آوری اطلاعات از آزمودنی‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها با روش‌های آماری مناسب

نتایج زیر به دست آمد:

سؤال فرعی اول: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

■ بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۲/۳۱ است که نشان‌دهنده این واقعیت می‌باشد دانشجویان از نظر فرهنگی کمتر از بقیه ابعاد دیگر مورد تهدید می‌باشند و از امنیت روانی بیشتری در بعد فرهنگی برخوردارند.

سؤال فرعی دوم: آیا ابعاد سیاسی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایبر ۲/۹۱ است و با توجه به آزمون فریدمن بعد سیاسی تقریباً جزو بیشترین و تأثیرگذارترین ابعاد بر امنیت روانی دانشجویان در فضای سایبر می‌باشد.

سؤال ۳: آیا ابعاد اقتصادی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر ابعاد اقتصادی فضای سایبری بر امنیت روانی ۲/۶۰ است که با توجه به میانگین رتبه‌بندی آزمون فریدمن جزو کمترین تأثیرگذار بر امنیت روانی دانشجویان دانشگاه آزاد شهر تهران می‌باشند.

سؤال ۴: آیا ابعاد اجتماعی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد اجتماعی بر فضای سایبر ۲/۸۳ است که جزو رتبه‌های متوسط به بالا در تأثیرگذاری بر امنیت روانی می‌باشد.

سؤال ۵: آیا ابعاد امنیتی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد امنیتی بر فضای سایبر ۲/۹۱ است که با توجه به میانگین بالا و طبق آزمون رتبه‌بندی فریدمن جزو رتبه‌های بالا در تأثیرگذاری بر امنیت روانی می‌باشد.

سؤال ۶: آیا ابعاد فضای سایبری بر احساس امنیت تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر فضای سایبری بر احساس امنیت ۲/۷۰ است. که با توجه به میانگین متوسط به پایین و نتایج آزمون فریدمن در رتبه‌های میانی تأثیرگذاری بر امنیت روانی قرار دارد.

نتیجه‌گیری نهایی

بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت بیشترین تأثیرگذاری در فضای سایبر بر دانشجویان دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات شهر تهران مربوط به بعد امنیتی و سیاسی و کمترین تأثیرگذاری در فضای سایبر مربوط به بعد فرهنگی و اقتصادی می‌باشد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهای ذیل ضروری به نظر می‌رسد:

- ۱- برنامه‌سازی رسانه‌ها می‌بایست بر اساس نیاز مخاطب جامعه باشد، در رسانه‌های معتبر دنیا قضاوت پیام به عهده مخاطب است، درحالی‌که در رسانه ملی پیام به شدت سانسور شده است، با رفع این مسئله در حد معقول مخاطبان افزایش پیدا خواهند کرد.
- ۲- آموزش و آگاهی دادن به جوانان و نوجوانان در خصوص اعتیاد اینترنتی و بیماری‌های ناشی از آن مانند انزوا و افسردگی و...
- ۳- احصای نیازهای واقعی دانشجویان در فضای مجازی از طریق انجام تحقیقات، پژوهش و نیازسنجی
- ۴- توجه جدی به کیفیت و میزان تأثیرگذاری محتوای سایت‌ها و پرهیز از کمیت‌محوری بی‌تأثیر و ناکارآمد
- ۵- تولید و نشر مطالب مفید در فضای مجازی و فراهم نمودن شرایط لازم برای حضور در فضای مجازی از طریق آموزش همگانی
- ۶- دادن آموزش‌های لازم در خصوص حفظ اطلاعات شخصی افراد و مراقبت از حریم خصوصی افراد در اینترنت
- ۷- تخصیص اعتبارات کافی برای فعالیت در حوزه آسیب‌شناسی فضای سایبر و ایجاد انگیزه لازم در نخبگان (با پشتیبانی‌های مادی و معنوی) در جهت تولید محتوای غنی با توجه به نیازمندی‌های جامعه در فضای سایبر

■ بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

- ۸- آشنا نمودن دانشجویان نسبت به تاکتیک‌ها و اهداف عملیات روانی به منظور خنثی‌سازی و مقابله با جنگ روانی دشمنان و اجرای عملیات آفندی علیه آن‌ها در فضای سایبر
- ۹- تلاش برای بالا بردن بینش و قدرت تحلیل و شناسایی و رفع ابهامات سیاسی دانشجویان از طریق برگزاری جلسات پرسش و پاسخ و در اختیار گذاشتن بسته‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی به موقع از موضوعات سیاسی و اجتماعی به منظور ارتقای بصیرت سیاسی و اجتماعی آن‌ها.
- ۱۰- آگاه‌سازی دانشجویان به دروغ‌پردازی رسانه‌های بیگانه و تلاش و برنامه‌ریزی در راستای اعتمادسازی نسبت به سایت‌های خودی با تنوع بخشیدن به سایت‌های بومی و داخلی با ایجاد سایت‌های متنوع برای جذب سلايق مختلف
- ۱۱- تبیین مضرات استفاده از سایت‌های غیراخلاقی و ایجاد فضای سالم برای استفاده دانشجویان از طریق شناسایی و معرفی سایت‌های خوب و تأثیرگذار
- ۱۲- تدوین قانون‌های لازم و مناسب برای فضای مجازی و برخورد با مجرمان جرائم اینترنتی و اجرائی کردن این قوانین و حفظ امنیت در آن

فهرست منابع

- بل، دیوید (۱۳۸۹). درآمدی بر فرهنگ‌های سایبر (ترجمه مسعود کوثری و حسین حسینی). تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- بوزان، باری، و ویور، الی (۱۳۸۸). مناطق و قدرت‌ها (ترجمه رحمان قهرمان‌پور). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- حسن بیگی، ابراهیم (۱۳۸۴). حقوق و امنیت در فضای سایبر. تهران: انتشارات ابرار معاصر.
- خامنه‌ای، آیت‌الله سید علی (۲۶/۶/۱۳۹۰). بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی.
- خامنه‌ای، آیت‌الله سید علی (۲۸/۱۱/۱۳۹۱). بیانات در دیدار مردم آذربایجان.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۸۵). لغتنامه. تهران: دانشگاه تهران.
- کوئن، بروس (۱۳۸۶). مبانی جامعه‌شناسی (ترجمه غلام‌عباس توسلی و رضا فاضلی). تهران: انتشارات سمت.
- گیدنز، آنتونی و بردسال، کارن (۱۳۹۳). جامعه‌شناسی (ترجمه حسن چاوشیان). تهران: نشر نی.
- معین، محمد (۱۳۶۳). فرهنگ فارسی. تهران: نشر امیرکبیر.
- Brier, soren. (2010). Cyber semiotics and the question of knowledgs ,In: Information and computation.
- Folsom, Thomas C. (2007). Defining cyber space (Finding Real Virtue in the place
- Gordana Dodig-Grnkovie & mark Burgin (eds).Word scientific publishing co

